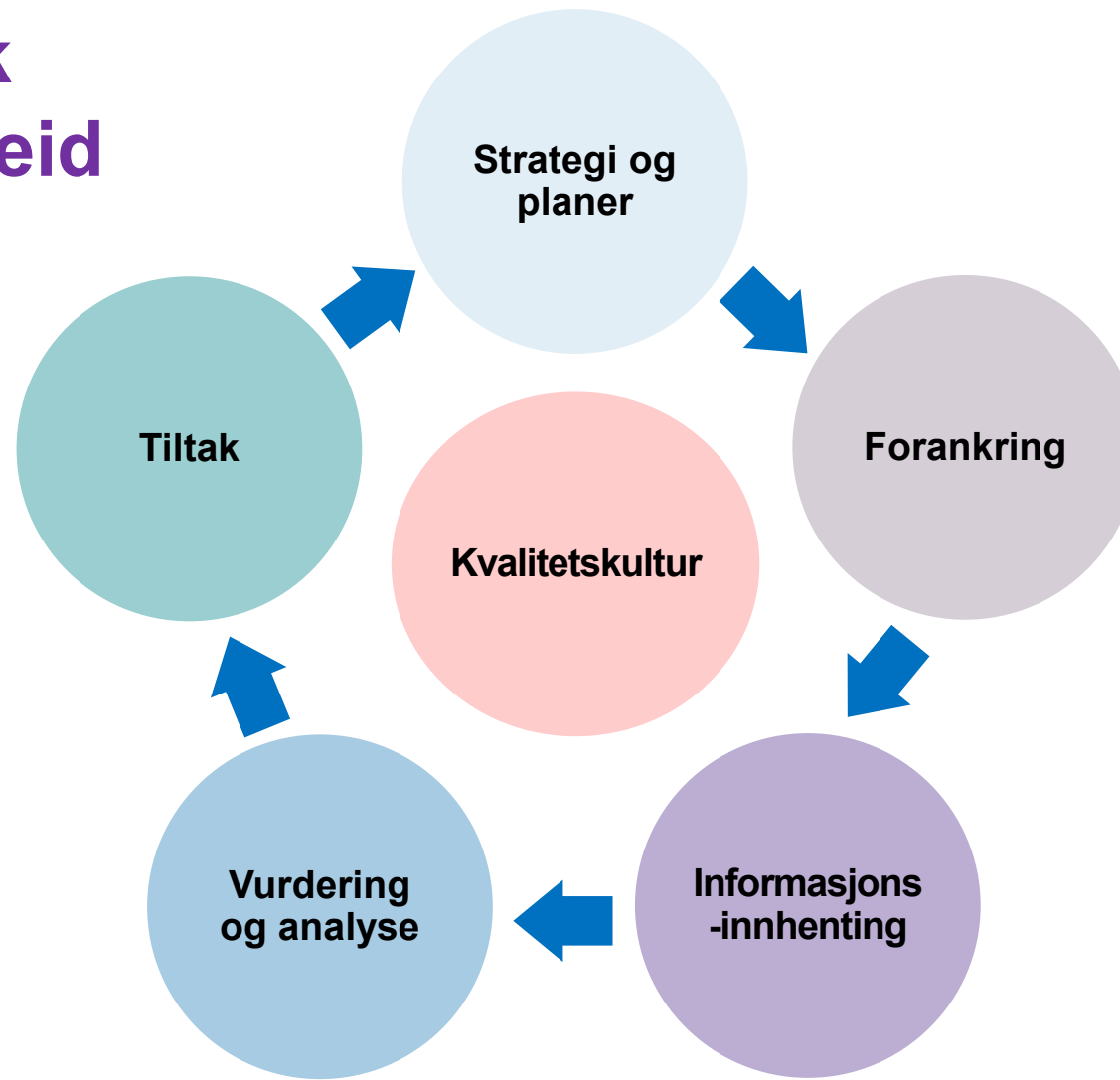

Kvalitetssikring og utvikling av forskerutdanningene – et helhetlig perspektiv

Sumera Majid, seniorrådgiver i NOKUT

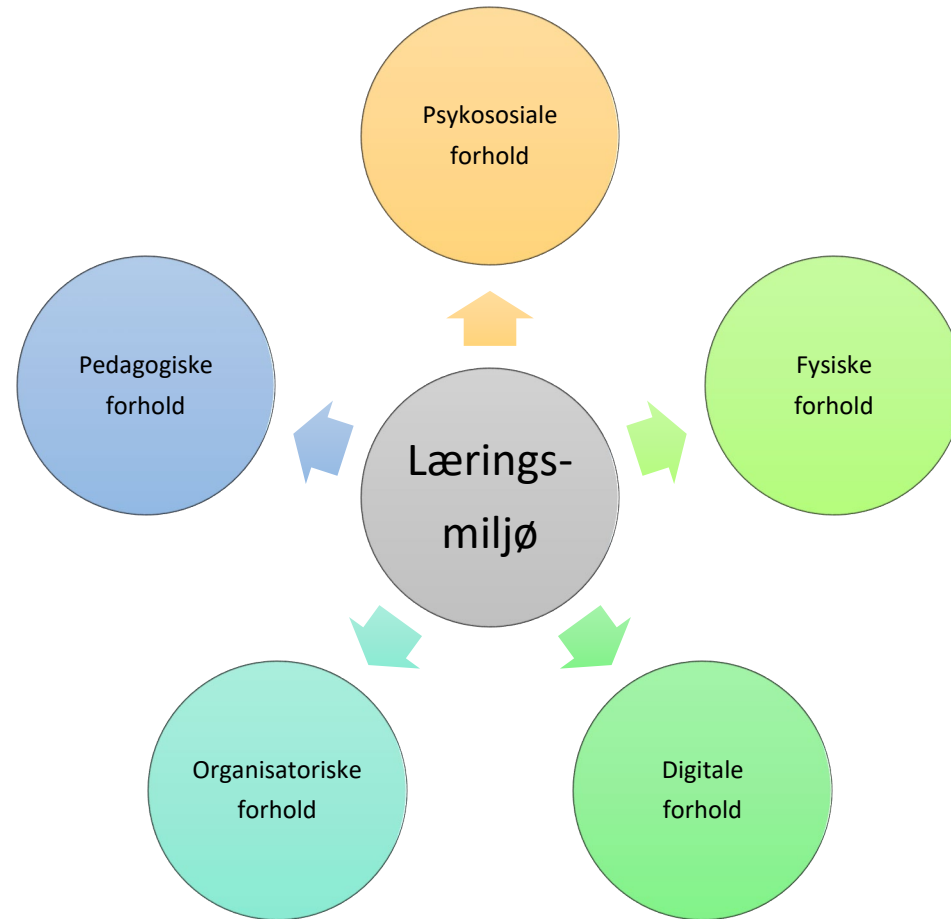
Systematisk kvalitetsarbeid

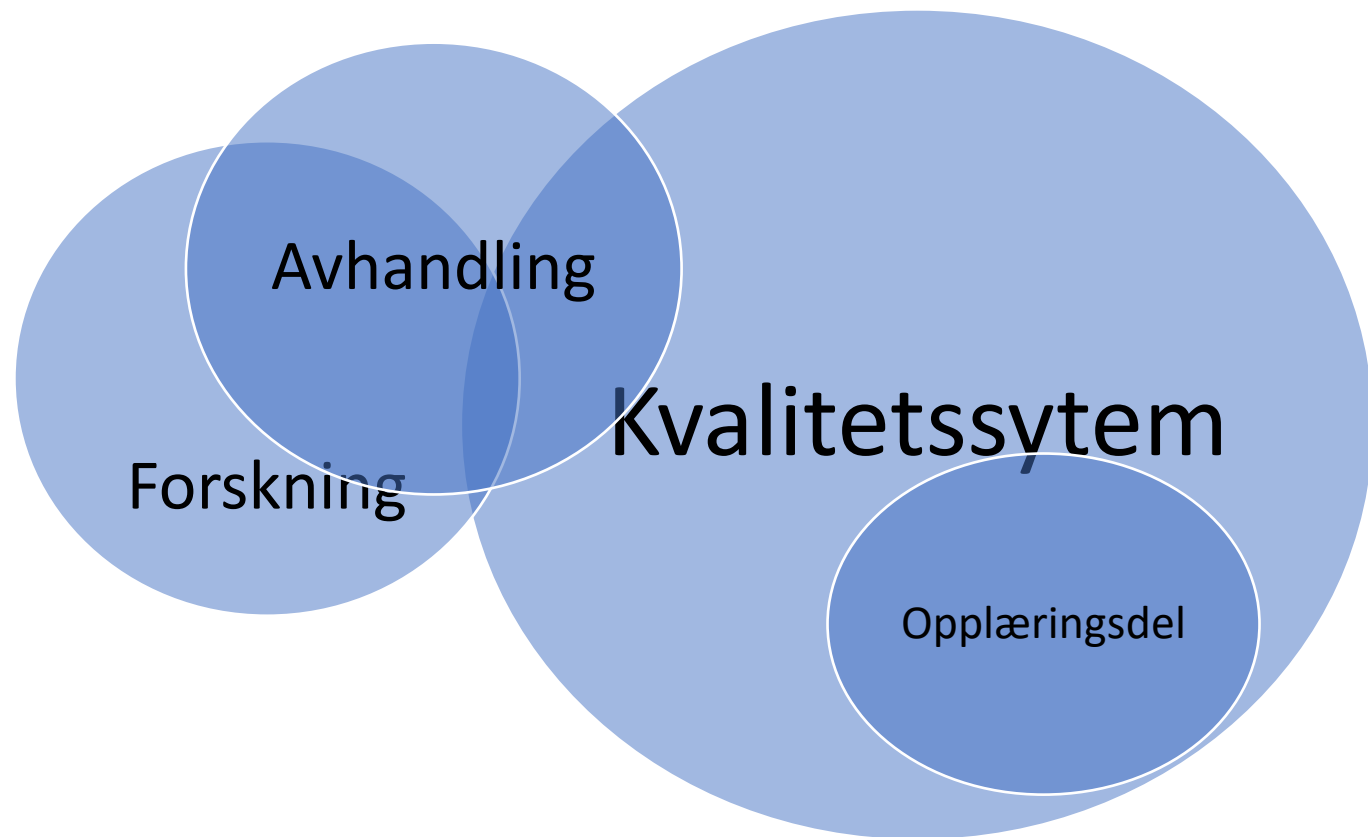
Forankret i lov

- § 1-6: Universiteter og høyskoler skal ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring som skal sikre og videreutvikle kvaliteten i utdanningen. Studentevalueringer skal inngå i systemet for kvalitetssikring.
- § 4-3 (5) Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens interne system for kvalitetssikring etter § 1-6.

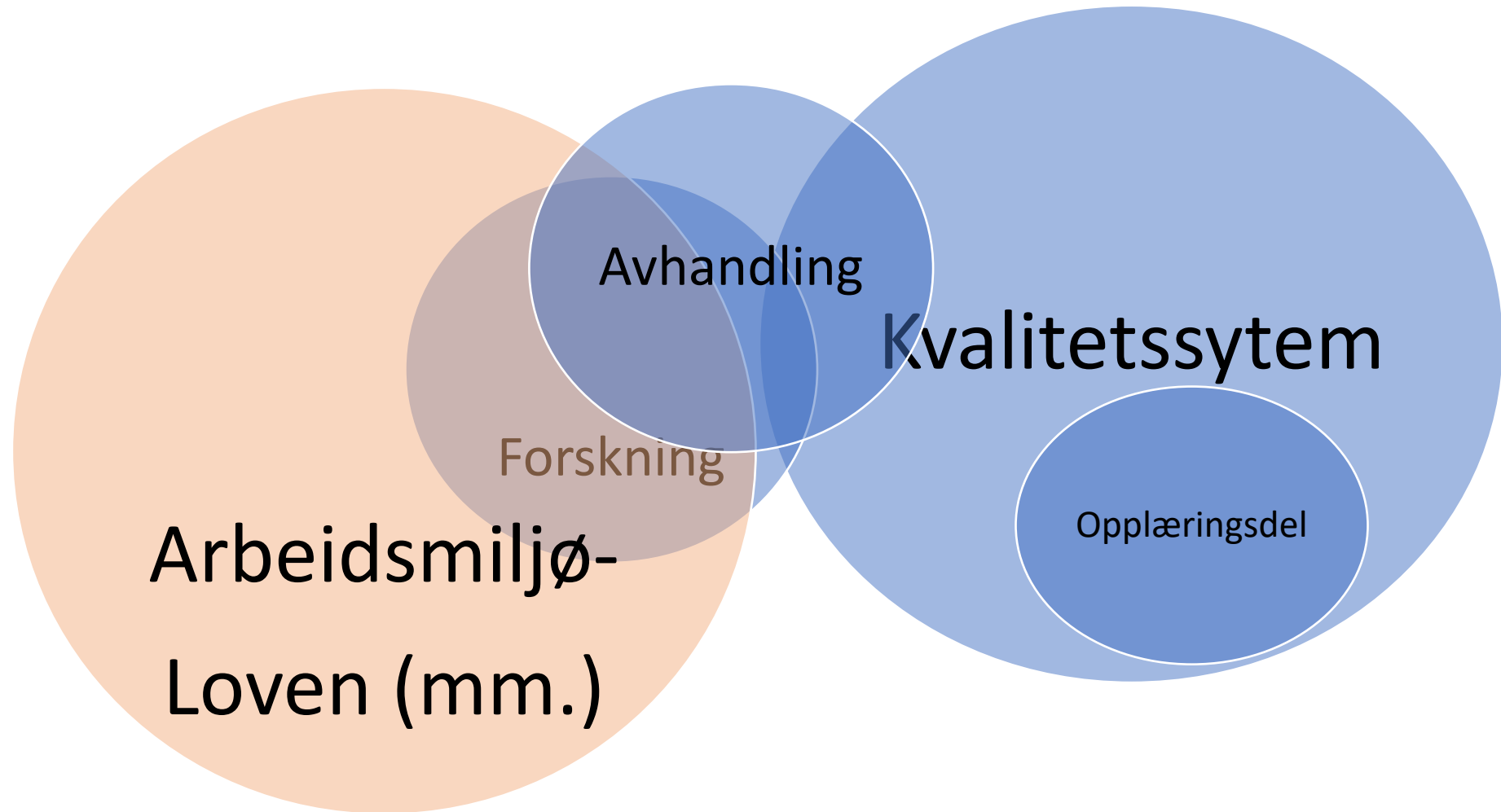
Læringsmiljø

Deler av helhet

Helheten

Arbeidsmiljø-
Loven (mm.)

Avhandling

Forskning

Kvalitetssystem

Opplæringsdel

Kandidat og veileder - dynamikk

Kandidat

- Avhengig av få veiledning
- Er i starten av (forsker)karriéren
- Er avhengig av at forskningsprosjektet lykkes
- Trenger tilgang til nettverk

(Hoved)veileder

- Gir veiledning
- Er etablert i sin karriére
- Ikke katastrofalt hvis forskningsprosjektet feiler

- Kan i noen tilfeller være den som drar prosjektet i havn

Utfordringer

- Kvalitetssikring av forskningsdelen
- Dokumentering av læringsmiljø
- Lav gjennomstrømming

Marit Fosse, rådgiver

Kvalitetssikring og utvikling av forskerutdanningen ved Universitetet i Stavanger

- læringsmiljø, kvalitetsarbeid og utvikling av forskerutdanningene

Forskerutdanningen ved UiS

Ca. 450 ph.d.-kandidater fordelt på 5 ph.d.-program

- Samfunnsvitenskap
- Helse og medisin
- Utdanningsvitenskap og humaniora
- Teknologi og naturvitenskap
- Kunstnerisk utviklingsarbeid (sammen med UiA)

NOKUT-tilsyn 2019 og 2021

Tilsynsrapport 2019

- «Doktorgradsutdanningene fremstår derfor som noe løsrevet fra kvalitetssystemet, og det er behov for en tydeligere integrering av kvalitetssikring av doktorgradsutdanningene i UiS sitt kvalitetssystem».

Tilsynsrapport 2021

- «Systemet ivaretar alle deler av studieporteføljen og sikrer kontinuitet og informasjonsflyt».

Hvordan fungerer kvalitetssystemet for utdanning?

- Samme struktur for alle tre sykluser, tilpasse til ph.d.-nivået der det er nødvendig.
- Arbeidsfordeling mellom Utdanningsavdelingen (hovedansvar for kvalitetssystemet) og Forskningsavdelingen (hovedansvar for ph.d.-utdanningen).
- Ph.d.-administrasjonen og doktorgradsutvalgene ved fakultetene jobber aktivt med kvalitetssystemet på ph.d.-nivå.

Rapportering

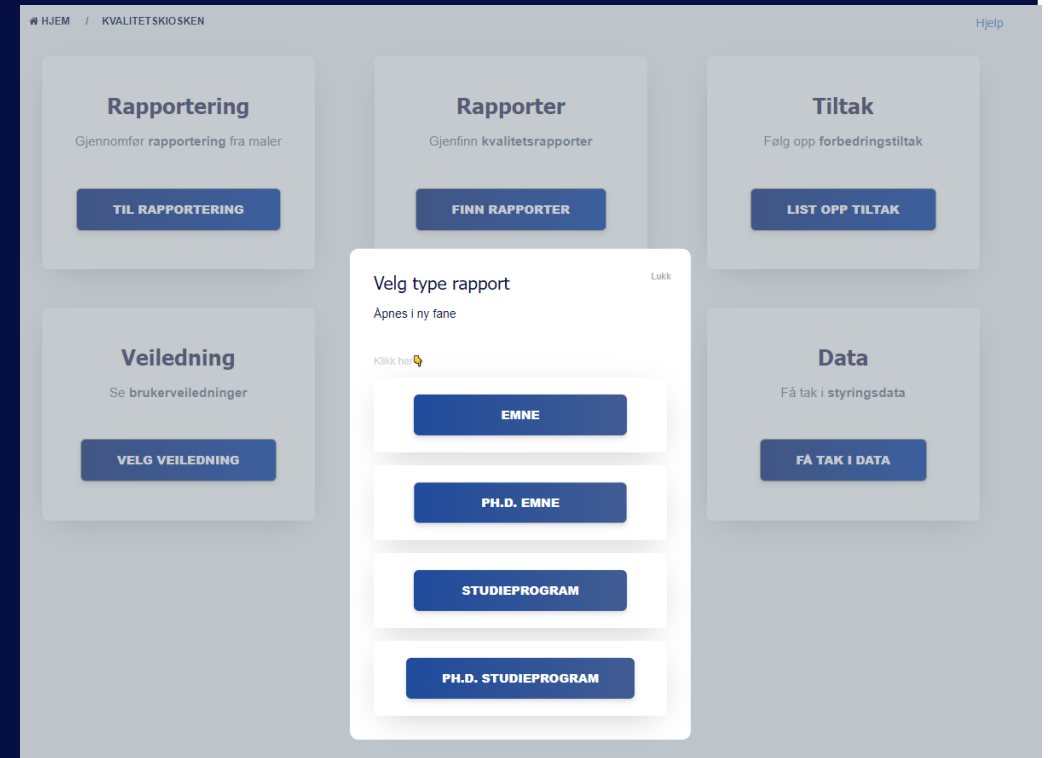
Emne- og studieprogramrapport

- Kvalitetskiosken – egne rapportmaler for ph.d.-emner og ph.d.-studieprogram

Framdriftsrapportering

- Jobbe med å utvikle enklere maler og bedre spørsmål

Kontinuerlig forbedringsarbeid

Endring i representasjon i utvalg

Ph.d.-kandidatene har fått en studentplass i Læringsmiljøutvalget og Utdanningsutvalget

○ Erfaring

- Opplever at det er nyttig å være med i utvalgene
- Informasjonsutveksling og nettverksbygging
- Til stede, men sier ikke så mye

Fra observatør til vanlig medlem i doktogradsutvalgene

○ Erfaring

- Tydeliggjør rollen

Læringsmiljø

Studentombudet er også for ph.d.-kandidater

○ Erfaring

- Få henvendelser – ikke info om ordningen eller ikke behov?
- Henvendelsene – veilederproblematikk eller timeplan, HR-relaterte spørsmål ol.

Post PhD Survey

○ Undersøkelse som gjennomføres blant disputerte kandidater.

- Spørsmål om kvaliteten i utdanningen, læringsmiljø og forskningsetikk

Utfordringer

- Ser behov for tettere samarbeid mellom Utdanningsavdelingen og Forskningsavdelingen, planlegger flere møter i løpet av året.
- Ph.d.-kandidatene faller mellom to stoler – både ansatt (et sted) og studenter.

Spørsmål?

Kvalitetssikring og utvikling av forskerutdanningene

Webinar 19. april

NOKUT

Tilsyn fra NOKUT (1)

- 2010/11

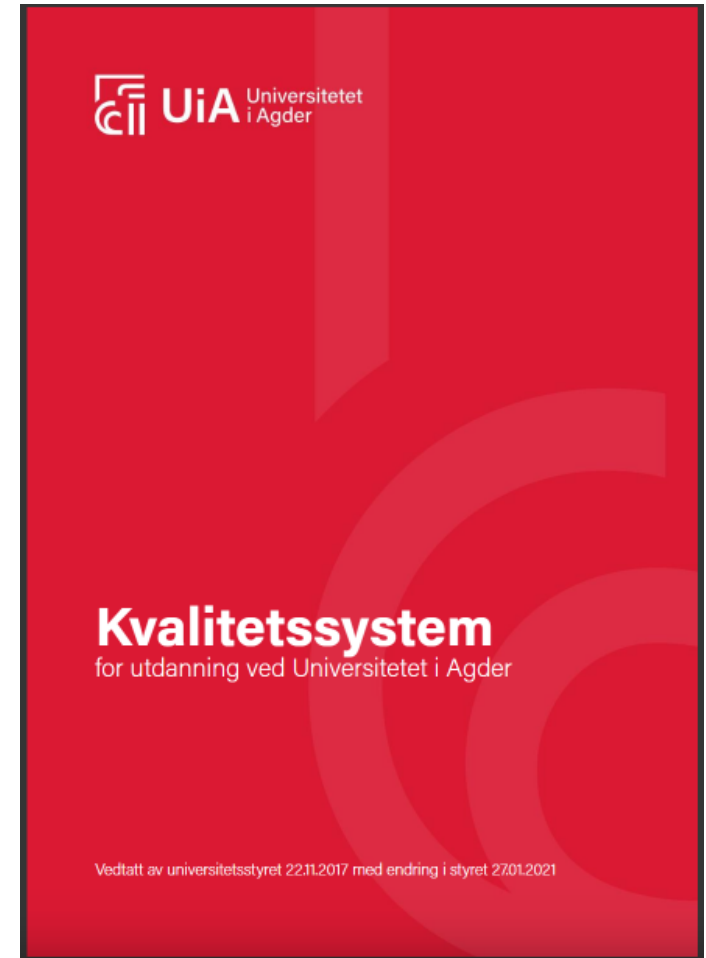
I kritisk retning vil komiteen påpeke at kvalitetssikring av forskerutdanningen fremstår som uoversiktlig og for grovmasket. Universitetet i Agder er en ung forskerutdanningsinstitusjon, noe som i noen grad preger arbeidet med kvalitetssikring av forskerutdanningen. Det er utarbeidet et system som er omfattende og som oppfyller kravene til systemet, men som likevel på noen områder fremstår som uferdig. Komiteens vurdering er at kvalitetssikring av forskerutdanning som *utdanning* har store utviklingsmuligheter.

- Klar og tydelig melding som vi kjente oss igjen i.
- Startet arbeidet med å flikke på det gamle som et svar på. Eget kap. om forskerutdanning.

Kvalitetssystem for utdanning ved UiA

- Et kvalitetssystem for all utdanningsvirksomhet ved UiA.
- Ikke tre ulike deler
- Integreert system
- Utviklet i 2017, revidert 2021, arbeider med revisjon i 2023 gjeldende fra 2024
- Tydelige roller

Kvalitetssystem for utdanning

< [Utdanning](#)

Kvalitetssystemet skal bidra til systematisk arbeid med videreutvikling av emner, studieprogram og studieportefølje.

Emner >

Studieprogram >

Studieportefølje >

Praksis >

Administrasjon >

Opplæring og oppfølging av ansatte og tillitsvalgte >

Din rolle i kvalitetssystemet

Studieprogramleder og Ph.d.-programleder

Koordinator

Dekan

Administrativ ledelse

Emneansvarlig

Veileder for ph.d.-kandidater

Universitetsledelsen

Studenttillitsvalgt

Studieleder for lærerutdanning

Instituttleder

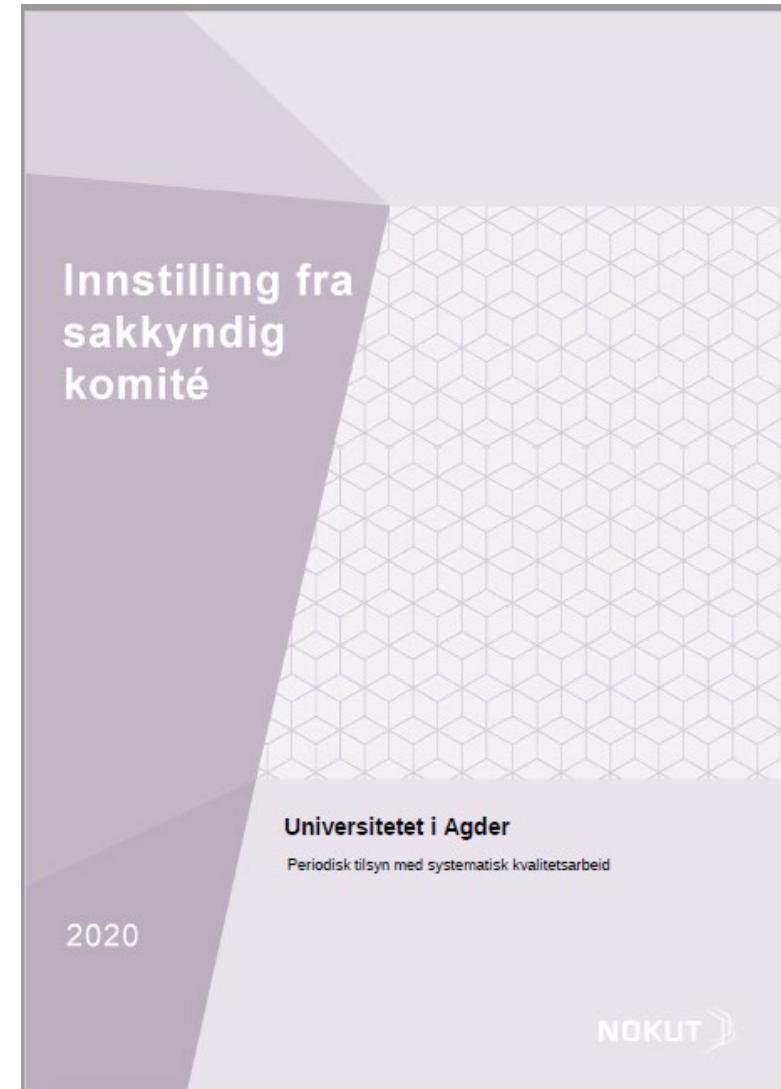
Styrer og utvalg

Tilsyn fra NOKUT (2)

- 2019/20

Komiteen har følgende råd til UiA:

- Komiteen anbefaler UiA å utarbeide rutinebeskrivelser og å tydeliggjøre i kvalitetssystemet hvordan universitetet arbeider for å sikre og utvikle kvaliteten i studentenes praksis.
- Komiteen råder UiA til å utarbeide rutinebeskrivelser for faglærermøtene for å sikre at tiltak følges opp. Faglærermøtene er en viktig arena for kvalitetsarbeid og bør derfor dokumenteres bedre.
- Komiteen ser at kravene til fagmiljø i NOKUTs studietilsynsforskrift og Kunnskapsdepartementets studiekvalitetsforskrift vurderes systematisk hvert sjette år i det nye kvalitetssystemet. Komiteen anbefaler UiA å etablere ordninger for å kontrollere fagmiljøene også mellom 6-årsintervallene, uten at ordningene trenger å være omfattende.

To viktige møteplasser for løpende dialog om kvalitetsutvikling

- **Programledermøte**, ledet av viserektor for forskning og tverrfaglige satsinger
- **Adm ph.d.-forum**, ledet av Forsknings- og innovasjonsavdelingen

Vanlige utsagn

- «Vi er så spesielle, passer ikke inn i systemet»
- «Drukner i bachelor- og masternivået»
- «Vi har pr. definisjon kvalitet»

Utfordringer

- **Emner, 1-1 emner, 1 el. 2 dager**
- **Faglærermøtet?**

Det medisinske fakultet

Kvalitetsarbeid med forskerutdanningene ved Det medisinske fakultet, UiO

NOKUT webinar
19. april 2023

Seniorrådgiver Merethe Bremer

UNIVERSITETET
I OSLO

Studium (med fem figurer) av Charlotte Gyllenhammar, 2013

Foto: Øystein Horgmo, UiO

Kvalitetssystem for utdanning ved UiO

UiO har tradisjonelt lagt vekt på:

- Et distribuert system med lokale tilpasningsmuligheter
- Stor frihet til å velge evalueringsmetoder og –frekvens
- Rutiner skal finnes, men de må ikke være like
- Minst mulig rapportering ut over eget organisasjonsnivå

- Et narrativ preget av tillit og rom for faglig særpreg
- Fokus på utvikling, ikke på kontroll og inspeksjon
- Tar hensyn til UiOs organisering og faglige bredde

Ambisjon:

Et system som

- svarer ut kravene til systematikk og åpenhet
- kan brukes i det daglige arbeidet

Oppbyggingen av kvalitetssystemet

Ansvar og involvering

Rolle- og funksjonsbeskrivelser

- Bygger på normalreglene
- Tilpasses hvert nivå
- Innebærer tilrettelegging for kollegial involvering og samarbeid på alle nivåer

Kunnskapsgrunnlag

Emneevaluering

- Hver gang emnet går
- Kortfattet oppsummering

Periodisk programevaluering

- Innenfor en seksårsperiode
- Selvevaluering og rapport

Undersøkelser og analyser

- Jevnlig og ved behov
- Resultater deles

Si fra-systemet for studenter og ph.d.-kandidater

Forsknings- og utviklingsaktiviteter

Videreutvikling

Lederansvaret

- Jevnlig og ved behov
- Møtereferater, oppfølging, mm.

Kollegial involvering

- Møteplasser og arenaer for samarbeid og diskusjon

Virksomhetsstyring

- Rutiner for oppfølging og dokumentasjon

Arbeid med studieporteføljen

- Rutiner for oppfølging og dokumentasjon

Kvalitetssystem for forskerutdanningene ved Medfak, UiO

Omfatter:

- 1) Forskerlinjen
- 2) Ph.d.- programmet
- 3) Postdoktorprogrammet

Formål:

Bidra til

- ✓ høy kvalitet på fakultetets forskerutdanninger
- ✓ et godt lærings- og arbeidsmiljø
- ✓ at samfunnet kan ha tillit til kompetansen som erverves gjennom utdanningene og programmene

Kvalitetssystemet skal bygge opp under fakultetets unike muligheter for å koble utdanning og forskning, det skal utnytte fakultetets faglige bredde og det skal bidra til å ta kunnskap i bruk i samfunnet.

Hva vi vektlegger:

Inntakskvalitet

Vi skal ha systemer som sikrer rekruttering av godt kvalifiserte studenter/kandidater/postdoktorer til programmene

Prosesskvalitet

Vi skal tilby veiledning og undervisning av høy kvalitet og deltakelse i et stimulerende og kreativt læringsmiljø

Resultatkvalitet

Vi skal utdanne akademikere som er meget gode innenfor forsknings-, utdannings-, innovasjons-, og formidlingsarbeid og som er ettertraktede for arbeidsgivere

Så hva gjør vi konkret på ph.d.?

Læringsmål: Vi har tydelige læringsmål for ph.d.-programmet som er førende både for den opplæring som gis i form av kurs og veiledning og for hvordan kandidatene prøves (vurderingsformer, prøveforelesning og disputas)

Kurs/emner

- Oppdatert kursportefølje: regulært, evalueres jevnlig, årlig gjennomgang)
- Sikre tilgang for kandidatene på utenlandske kurs (NorDoc)
- 1/3 Obligatoriske kurs (generisk kompetanse) og 2/3 valgfrie kurs hvorav 5 stp kan være andre forskningsrelevante aktiviteter
- Lærerseminar hvert semester

Prosjektene

- Mal for prosjektbeskrivelse
- Prosjektbeskrivelsen inkluderer etikk, formidling
- Godkjenninger må være redegjort for
- Alle ph.d.-prosjekter skal ha være fagfellevurdert før opptak
- Midtveisevaluering

Forskningsmiljø

- Beskrivelse av total ekspertise, infrastruktur og andre ressurser der hvor kandidaten skal jobbe (prosjektbeskrivelsen)

Veiledning

- Begrensninger i antall veilederskap for den enkelte veileder
- Ansvarliggjøring av UiO-ansatt veileder
- Redegjørelse for valg av veiledere ifm. opptak
- Beskrivelse av veileders oppgaver og plikter
- Veilederkurs (elektronisk og stedlig)

Prøving av læringsmål

- Relevante emner i opplæringsdel (skal bygge opp om og støtte forskningsarbeidet)
- Avhandling (formulere problemstillinger, gjennomføre, diskutere og reflektere over egen forskning, faglig integritet og etisk refleksjon)
- Prøveforelesningen (språk, tema, formidlingsevne, audiovisuell kompetanse, disposisjon, svare på spørsmål)
- Disputas (faglig presentasjon, diskutere forskning (i internasjonale fora))

Monitorering/milepæler

- Oppstartssamtale (6 mnd)
- Utviklingssamtale (12 mnd og deretter årlig)
- Midtveisevaluering (15-18 mnd)
- Godkjent opplæringsdel (6 mnd før disputas)
- Minst ett akseptert/publisert arbeid i internasjonalt anerkjent tidsskrift (må inngå i avhandlingen)

Ja, vi har utfordringer:

Mange kandidater gjennomfører det meste av programmet utenfor UiO:

- Aktiviteter som ikke er ph.d.-emner (kvalitet og nivå)
- Ansettelse (kvalifikasjon)
- Prosjekt (kvalitet)
- Veileder (begrenset mulighet til opplæring/oppfølging)
- Forskningsmiljø (begrenset mulighet til kvalitetsvurdering og oppfølging)

MEN

- Vurdering av prosjektenes kvalitet og gjennomførbarhet → person- og disiplinavhengig, vanskelig å forutse sikkert og objektivt på forhånd
- Vurdering av fagmiljøet og sikring av integrering → disiplinavhengig, vanskelig å måle objektivt på forhånd
- Vurdering av veiledning → vanskelig å måle objektivt, personavhengig, vanskelig å vite på forhånd

Refleksjoner etter tilsyn i 2022

- Vi gjør veldig mye, men vi er ikke like flinke til å dokumentere det vi gjør. Viktig å ha i bakhodet i den daglige driften vår
- Involvering av kandidatene i programutvalg og tilbakemeldinger fra kandidatene generelt er et sårbart punkt: Mangel på et «ph.d.-kandidatdemokrati» vanskeliggjør involvering av kandidatene. Vi er avhengige av entusiastiske kandidater som er villige til å bruke av sin tilmålte tid på noe som kanskje ikke krediteres godt nok. Dette må vi jobbe videre med og finne bedre løsninger på.
- Akkrediteringsforskriftens krav til antall når det kommer til veiledningskapasitet og fagmiljø virker litt kunstig. Dette er jo ikke noe vi teller/dokumenterer på den måten som forskriften faktisk etterspør...

Oppsummert: Hvorfor har vi et kvalitetssystem?

Hensikten er å styrke “prosjektet” ved å sikre at det har nødvendig styring og kontroll på det som gjøres, og dermed det som faktisk leveres

UH-lov § 4.3:

- forsvarlig ift. helse, sikkerhet og velferd-> for alle arbeidstakere: arbeidsmiljøloven, tilsyn v/arbeidstilsynet
- tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring (inkl. studentevalueringer) som skal sikre og videreutvikle kvaliteten i utdanningen

NOKUT forskrift

- sikre og videreutvikle kvaliteten i utdanningen
- dokumentere læringsmiljø

UiO

- svare ut kravene til systematikk og åpenhet
- kan brukes i det daglige arbeidet

Spørsmål

- Har vi styring og kontroll på ph.d.-utdanningen?
- Har kandidatene våre et tilfredsstillende arbeids-/læringsmiljø?
- Holder kandidatene våre den kvaliteten vi ønsker ved fullført ph.d.?
- Finnes det andre måter å sikre kvaliteten på prosjektene på enn de vi har i dag?
  - I så fall hvilke?

Til diskusjon

- Ivaretar kanskje den versjonen vi har av kvalitetssystem ved UiO i dag det vi er forpliktet til å holde orden på, også for ph.d.-nivået?
- Er det egentlig realistisk å tro at vi kan kvalitets sikre forskningsarbeidet bedre enn vi gjør i dag?